

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ФЕМІНІТИВИ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ:
ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ,
СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ВИМІРИ»**

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “ ” ____ 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Фемінитиви у слов'янських мовах: етнолінгвістичний, лінгвокультурологічний, соціолінгвістичний виміри
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Викладач (-і)	Брус Марія Петрівна
Контактний телефон викладача	+380673408525
Е-mail викладача	mariya_brus@ukr.net
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	4 кредити
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	2 год у тиждень
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Фемінитиви у слов'янських мовах: етнолінгвістичний, лінгвокультурологічний, соціолінгвістичний виміри» введена до переліку вибіркових курсів на здобуття освітньо-наукового рівня доктора філософії. Актуальність її зумовлена активізацією процесів творення і використання фемінитивів на сучасному етапі, що посилює зацікавлення до категорії жіночості та поштовпує дослідження її в лінгвальному й екстралінгвальному плані, у тісних взаємозв'язках мови й народу, мови й культури, мови й соціуму.</p> <p>Змістом курсу є вивчення номінацій зі значенням особи жіночої статі як давнього спільнослов'янського мовного явища і в сучасних міжгалузевих виявах – етнолінгвістичному, лінгвокультурологічному, соціолінгвістичному. В етнолінгвістичному аспекті категорія жіночості репрезентувала етапи становлення кожного слов'янського етносу, народу, нації. Надбанням її історичного розвитку стала чимала кількість номінацій із етнолінгвістичним змістом – фемінитиви-етноніми. Це найменування жінок за племінними, національними, регіональними, ареальними, діалектними, адміністративно-територіальними ознаками. У лінгвокультурологічному напрямі категорія жіночості – це елемент національної культури, у межах якої сформувалася концептосфера поняття <i>жінка</i> зі специфічними ментальними компонентами, що відобразили діяльнісні, атрибутивні, поведінкові та інші ознаки жінок. У соціолінгвістичному плані фемінитиви є результатом багатовікових етапів соціалізації жінок у сімейному та суспільному середовищах, здобуття ними належного місця в різних сферах професійної діяльності, зрівняння у правах та можливостях із чоловіками. Відбиттям соціалізації жінки в суспільстві стали найменування жінок за соціальним і сімейним станами, за статусом їхніх чоловіків і батьків, за різними видами діяльності і зайнятості самих жінок.</p> <p>Ця дисципліна дає змогу усвідомити своєрідність вияву категорії жіночості у слов'янських мовах як на лінгвальному, так і на етнолінгвістичному, лінгвокультурологічному й соціолінгвістичному рівнях.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу полягає у з'ясуванні та обґрунтуванні процесів становлення, творення і функціонування іменників зі значенням особи жіночої статі як спільнослов'янського явища та особливостей розвитку їх як етнолінгвістичного, лінгвокультурологічного й соціолінгвістичного феномену в сучасних слов'янських мовах.</p> <p>Завдання курсу: 1) сформулювати науково-методологічні засади і представити термінологічну базу для вивчення фемінитивів у слов'янських мовах;</p> <p>2) розкрити принципи діахронного та синхронного аналізу, характер інтенсифікації та екстенсифікації, динамічності і статичності фемінитивних явищ;</p> <p>3) дослідити процеси зародження, становлення й функціонування найменувань осіб жіночої статі як окремої лінгвальної категорії;</p> <p>4) схарактеризувати фемінитивну підсистему української мови дописемного періоду: за праслов'янської єдності й після її розпаду;</p> <p>5) проаналізувати функційно-стилістичні особливості назв жінок у слов'янських мовах на</p>	

діахронно-синхронному рівні;

6) визначити основні тенденції розвитку слов'янської фемінітивної підсистеми протягом усього писемного періоду;

7) окреслити основні мовні й позамовні чинники формування категорії фемінітивності на слов'янському ґрунті;

8) простежити специфіку найменувань жінок як етнолінгвістичного явища у сучасному слов'янському континуумі;

9) звернути увагу на фемінітиви як лінгвокультурологічне явище в системі культурних цінностей слов'янських мов;

10) засвідчити спроби й вияви соціолінгвістичної інтерпретації фемінітивів на слов'янському тлі.

4. Компетентності

C3 – здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

C8 – здатність здобувати глибинні знання у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

C9 – здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

C10 – здатність розв'язувати конкретні проблеми і завдання в галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку із використанням теоретичних та експериментальних методів.

C11 – здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.

5. Результати навчання

Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.

Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).

Організовувати викладання філологічних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасної вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, використовувати різноманітні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20 годин
Практичні заняття	10 годин
Самостійна робота	90 годин

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
Третій	035 Філологія	Другий	Вибірковий

Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>1. Науково-методологічні засади освоєння курсу.</p> <p>1.1. Мета, завдання, значення дисципліни.</p> <p>1.2. Проблематика вивчення фемінітивів у слов'янських мовах.</p> <p>1.3. Теоретико-методологічна база дослідження назв жінок.</p> <p>1.4. Здобутки й перспективи опрацювання фемінітивів</p>	Лекц. заняття	<p>1. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ, 2019. Ч. 1. Монографія. 440 с.</p> <p>2. Ковалик І. І. Питання слов'ян. іменникового словотвору. Львів, 1958. 153 с.</p>	2 год		За розкладом
<p>2. Аспекти діяхронного та синхронного розвитку фемінітивної підсистеми.</p> <p>2.1. Взаємозв'язок діяхронії та синхронії у становленні категорії фемінітивів.</p> <p>2.2. Динамічні і статичні зміни у формуванні номінацій зі значенням жіночості.</p> <p>2.3. Особливості процесів інтенсифікації та екстенсифікації у розряді назв жінок.</p> <p>2.4. Поняття продуктивності, регулярності, послідовності фемінітивних явищ.</p>	Лекц. заняття	<p>1. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ, 2019. Ч. 1. Монографія. 440 с.</p> <p>2. Ковалик І. І. Питання слов'янського іменникового словотвору. Львів, 1958. 153 с.</p>	2 год		За розкладом
<p>3. Формування субстантивів із фемінітивним значенням у дописемний період.</p> <p>3.1. Зародження лінгвальної категорії жіночості.</p> <p>3.2. Фемінізація у спільнослов'янській лексичній системі.</p> <p>3.3. Способи деривації фемінітивів у праслов'янській мові.</p> <p>3.4. Специфіка фемінітивотворення у писемних слов'янських мовах.</p>	Лекц. заняття	<p>1. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ, 2019. Ч. 1. Монографія. 440 с.</p> <p>2. Ковалик І. І. Питання слов'янського іменникового словотвору. Львів, 1958. 153 с.</p>			За розкладом
<p>4. Сучасні тенденції національного розвитку категорії назв жінок.</p> <p>4.1. Функційні ознаки іменників на позначення особи жіночої статі.</p> <p>4.2. Відображення фемінітивів</p>	Лекц. заняття	<p>1. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ, 2019. Ч. 1. Монографія. 440 с.</p>			За розкладом

у нормативному й ненормативному мовленні. 4.3. Прояви націоналізації і демократизації у творенні та вживанні назв жінок. 4.4. Міжслов'янські мовні впливи та зв'язки на фемінітивному рівні.		2. Ковалик І. І. Питання слов'янського іменникового словотвору. Львів, 1958. 153 с.			
5. Етнолінгвістична характеристика фемінітивів у слов'янських мовах. 5.1. Фемінітиви як об'єкти сучасної етнолінгвістики. 5.2. Проблеми етнолінгвістичного вивчення найменувань жінок. 5.3. Взаємозв'язок категорії фемінітивів із розвитком етносу і народу. 5.4. Відображення фемінітивами ментальних особливостей нації.	Лекц. заняття	1. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси. Київ, 2007. 264 с. 2. Жайворонок В. В. Антологія знаків української етнокультури : словник-довідник. Київ, 2018. 760 с.			За розкладом
6. Фемінітиви-етноніми в розвитку слов'янських мов. 6.1. Історія формування етнічних назв жінок. 6.2. Східнослов'янські фемінітиви зі значенням етнічності. 6.3. Західнослов'янські назви жінок із відтінком етнічності. 6.4. Південнослов'янські найменування зі значенням етнічності.	Лекц. заняття	1. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси. Київ, 2007. 264 с. 2. Жайворонок В. В. Антологія знаків української етнокультури : словник-довідник. Київ, 2018. 760 с.			За розкладом
7. Лінгвокультурологічна оцінка назв жінок у слов'янських мовах. 7.1. Фемінітиви як об'єкти сучасної лінгвокультурології. 7.2. Проблеми лінгвокультурологічного вивчення фемінітивів. 7.3. Зв'язок категорії жіночості із розвитком культурних ознак народу. 7.4. Втілення фемінітивами специфіки національної культури.	Лекц. заняття	1. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія. Київ, 2008. 327 с. 2. Відображення історії та культури народу в словотворенні : доповіді XII Міжнародної наук. конференції Комісії зі слов'янського словотворення. Київ, 2010.			За розкладом
8. Фемінітиви-культуреми в розвитку слов'янських мов. 8.1. Концептуальні жіночі поняття в межах національної	Лекц. заняття	1. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія. Київ, 2008. 327 с.			За розкладом

<p>культури.</p> <p>8.2. Східнослов'янські фемінітиви з культурологічним значенням.</p> <p>8.3. Західнослов'янські назви жінок із культурологічним відтінком.</p> <p>8.4. Південнослов'янські фемінітиви з культурологічним змістом.</p>		<p>2. Відображення історії та культури народу в словотворенні : доповіді XII Міжнародної наук. конференції Комісії зі слов'янського словотворення. Київ, 2010.</p>			
<p>9. Соціолінгвістична інтерпретація фемінітивів у слов'янських мовах.</p> <p>9.1. Найменування жінок як об'єкти сучасної соціолінгвістики.</p> <p>9.2. Проблеми соціолінгвістичного вивчення фемінітивів.</p> <p>9.3. Взаємозв'язок категорії жіночості із соціальним розвитком народу.</p> <p>9.4. Відображення фемінітивами національних процесів соціалізації жінок</p>	Лекц. заняття	<p>1. Архангельська А. Femina cognita. Українська жінка у слові й словнику. Київ, 2019. 444 с.</p> <p>2. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики. Київ, 2010. 242 с.</p> <p>3. Соколова С. О. Актуальні проблеми сучасної української соціолінгвістики. <i>Українська мова</i>. 2019. № 1. С. 36–44.</p>			За розкладом
<p>10. Фемінітиви-соціоніми в розвитку слов'янських мов.</p> <p>10.1. Фемінітиви як вираження соціалізації жінок у суспільстві.</p> <p>10.2. Східнослов'янські фемінітиви із соціальним значенням.</p> <p>10.3. Західнослов'янські назви жінок із соціальним відтінком.</p> <p>10.4. Південнослов'янські фемінітиви із соціальним змістом.</p>	Лекц. заняття	<p>1. Архангельська А. Femina cognita. Українська жінка у слові й словнику. Київ, 2019. 444 с.</p> <p>2. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики. Київ, 2010. 242 с.</p> <p>3. Соколова С. О. Актуальні проблеми сучасної української соціолінгвістики. <i>Українська мова</i>. 2019. № 1. С. 36–44.</p>			За розкладом
<p>11. Науково-методологічні засади освоєння курсу.</p> <p>11.1. Мета, завдання, значення навчальної дисципліни.</p> <p>11.2. Проблематика вивчення фемінітивів у слов'янських мовах. Здобутки й перспективи.</p> <p>11.3. Теоретико-методологічна база дослідження назв жінок.</p> <p>11.4. Аспекти діахронного та синхронного аналізу фемінітивної підсистеми</p>	Практ. заняття	<p>1. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ, 2019. Ч. 1. Монографія. 440 с.</p> <p>2. Ковалик І. І. Питання слов'янського іменникового словотвору. Львів, 1958. 153 с.</p> <p>3. Грещук В. Студії з</p>		5	За розкладом

(динаміка і статика, інтенсифікація та екстенсифікація, продуктивність тощо.).		україн. мовознавства. Вибрані праці. Івано-Франківськ, 2009. 520 с.			
12. Формування субстантивів із фемінітивним значенням у дописемний період. 12.1. Зародження лінгвальної категорії жіночості. 12.2. Фемінізація у спільнослов'янській лексичній системі. 12.3. Способи деривації фемінітивів у праслов'янській мові. 12.4. Специфіка сучасного національного фемінітивотворення у слов'янських мовах (динамічність, функційність, узуальність тощо).	Практ. заняття	1. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ, 2019. Ч. 1. Монографія. 440 с. 2. Ковалик І. І. Питання слов'янського іменникового словотвору. Львів, 1958. 153 с. 3. Відображення історії та культури народу в словотворенні. Київ, 2010.		5	За розкладом
13. Етнолінгвістична характеристика фемінітивів у слов'янських мовах. 13.1. Фемінітиви як об'єкти сучасної етнолінгвістики. 13.2. Проблеми етнолінгвістичного вивчення найменувань жінок. 13.3. Взаємозв'язок категорії фемінітивів із розвитком етносу і народу. 13.4. Відображення фемінітивами-етнонімами ментальності слов'янських народів.	Практ. заняття	1. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси. Київ, 2007. 264 с. 2. Жайворонок В. В. Антологія знаків української етнокультури : словник-довідник. Київ, 2018. 760 с. 3. Słowotwórstwo / Nominacja. Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich. Opole, 2003. 541 s.		5	За розкладом
14. Лінгвокультурологічна оцінка назв жінок у слов'янських мовах. 14.1. Фемінітиви як об'єкти сучасної лінгвокультурології. 14.2. Проблеми лінгвокультурологічного вивчення фемінітивів. 14.3. Зв'язок категорії жіночості із розвитком культурних ознак народу. 14.4. Втілення фемінітивами специфіки національної культури слов'янських мов.	Практ. заняття	1. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія. Київ, 2008. 327 с. 2. Відображення історії та культури народу в словотворенні : доповіді XII Міжнар. наук. конф. Комісії зі слов'ян. словотворення. Київ, 2010. 3. Słowotwórstwo / Nominacja. Komparacja systemów		5	За розкладом

		i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich. Opole, 2003. 541 s.			
15. Соціологічна інтерпретація фемінітивів у слов'янських мовах. 15.1. Найменування жінок як об'єкти сучасної соціолінгвістики. 15.2. Проблеми соціолінгвістичного вивчення фемінітивів. 15.3. Взаємозв'язок категорії жіночості із соціальним розвитком народу. 15.4. Відображення фемінітивами національних процесів соціалізації жінок у слов'янських мовах.	Практ. заняття	1. Архангельська А. Femina cognita. Українська жінка у слові й словнику. Київ, 2019. 444 с. 2. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики. Київ, 2010. 242 с. 3. Соколова С. О. Актуальні проблеми сучасної української соціолінгвістики. <i>Українська мова</i> . 2019. № 1. С. 36–44.		5	За розкладом
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів передбачає: 1) контроль за вивченням лекційного матеріалу у формі усного опитування і виконання тестів у дистанційній системі навчання – 10 балів; 2) відповіді на практичних заняттях – 30 балів; 3) виконання самостійної роботи – 10 балів; 4) залікове тестування як підсумковий контроль – 50 балів.				
Вимоги до письмової роботи	Підготовка доповіді з обраної проблематики і презентування її. Доповідь має містити аналіз та обґрунтування теми; історію вивчення проблеми, її особливості, чинники; характеристику сучасного стану; підсумки та перспективи розвитку.				
Практичні заняття	Усне опитування лекційного матеріалу, виконання практичних завдань, розв'язання тестів у дистанційній системі, демонстрування презентацій з опрацьованого матеріалу.				
Умови допуску до підсумкового контролю	Присутність на лекційних і практичних заняттях та отримання позитивних оцінок у процесі поточного опитування (під час практичних занять, тематичного тестування, презентування виконаної самостійної роботи й залікового тестування).				
8. Політика курсу					
Умовою успішного навчання студентів і завершення ними відповідного курсу є присутність та активність їхня на заняттях у процесі виконання різних видів робіт, своєчасне розв'язання кожного визначеного завдання. У випадку відсутності на лекційному чи практичному занятті, отриманні негативної оцінки визначено час для проведення консультацій та відпрацювань. Загальну підсумкову оцінку становлять бали, отримані на практичних заняттях (30 б.), під час виконання поточних тестів (10 б.), унаслідок презентування виконаної самостійної роботи (10 б.) і в процесі залікового тестування з використанням дистанційної системи (50 б.). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку прояву академічної недоброчесності викладач пропонує повторно виконати передбачений вид роботи.					
9. Рекомендована література					
Наукові праці					
1. Архангельська А. М. Femina cognita. Українська жінка у слові й словнику. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 444 с.					

2. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. Ч. 1. Монографія. 440 с.; Ч. 2. Словник. 640 с.
3. Відображення історії та культури народу в словотворенні: доповіді XII Міжнародної наукової конференції Комісії зі слов'янського словотворення / упорядк. та наук. редак. Н. Ф. Клименко і Є. А. Карпіловської. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 35–46, 47–59, 110–119, 181–191, 192–207, 236–246, 272–285.
4. Грещук В. Студії з українського мовознавства. Вибрані праці / упор. Р. Бачкур. Івано-Франківськ: Видавництво «Місто НВ», 2009. 520 с.
5. Етнічна та етнокультурна історія України: у 3 т. / ред. О. Б. Діденко, Є. І. Мазніченко, К. В. Харченко; відп. ред. Г. А. Скрипник. Київ: Вид-во «Наукова думка», 2005.
6. Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект: монографія / В. В. Грещук, В. І. Кононенко, М. П. Лесюк, М. І. Паньків, М. Д. Романюк, С. І. Хороб та ін. Київ – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. С. 16–22, 56–58, 79–96.
7. Ефимова В. С. Наименование лиц в старословянском языке: способы номинации и приоритеты выбора / отв. ред. А. Ф. Журавлев. Москва: Ин-т славяноведения РАН, 2011. 224 с.
8. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси: навчальний посібник / відп. ред. Г. П. Півторак. Київ: Видавництво «Довіра», 2007. 264 с.
9. Захаревич Е. А. Производные основы со значением лица в современном болгарском литературном языке. *Вопросы грамматики болгарского литературного языка*. Москва, 1959. С. 147–156.
10. Золотова В. С. Производные имена существительные со значением лица в современном польском языке: автореф. дис... канд. филол. наук. Ленинград, 1959. 18 с.
11. Кислюк Л. П. Сучасна українська словотвірна номінація: ресурси та тенденції розвитку. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 424 с.
12. Кісь О. Жінка в українській селянській сім'ї другої половини XIX – початку XX століття: гендерні аспекти: автореф. дис... канд. іст. наук. Львів, 2002. 20 с.
13. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: монографія. Київ: Видав. дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
14. Ковалик І. Вчення про словотвір. Вибрані праці. Ч. I. / упоряд. В. Грещук. Івано-Франківськ – Львів: Видавництво «Місто НВ», 2007. 402 с.
15. Ковалик І. І. Питання слов'янського іменникового словотвору. Львів: Видавництво Львівського університету, 1958. 153 с.
16. Ковалик І. Питання українського і слов'янського мовознавства. Вибрані праці. Ч. II. / упоряд. З. Терлак. Львів – Івано-Франківськ: Вид-во Львів. університету, 2008. 496 с.
17. Ковалик І. І. Словотвір іменників у сербо-лужицьких мовах. Львів: Видавництво Львівського університету, 1964. 94 с.
18. Ковалик І. І. Словотворчий розряд назв живих істот жіночої статі в сучасній нижньолужицькій мові. *Славістичний збірник*: окремий відбиток. Львів: Видавництво Львівського університету, 1963. С. 23–29.
19. Ковалик І. І. Словотворчий розряд суфіксальних загальних назв живих істот жіночої статі у східнослов'янських мовах у порівнянні з іншими слов'янськими мовами. *Питання українського мовознавства*. Львів: Вид-во Львів. університету, 1962. Кн. 5. С. 3–34.
20. Кононенко В. І. Мова у контексті культури: монографія. Київ – Івано-Франківськ: Видавництво «Плай», 2008. 390 с.
21. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія. Київ: Видавництво «Вища школа», 2008. 327 с.
22. Космеда Т. А., Карпенко Н. А., Осіпова Т. Ф., Саліонович Л. М., Халіман О. В. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика: колективна монографія. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; Дрогобич: Видавництво «Коло», 2014. 472 с.
23. Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях XIX – першої третини XX ст.: типологія та європейський

культурно-історичний контекст. Чернівці : Видавництво «Книги – XXI», 2006. 500 с.

24. Марчишина А. А. Гендерна ідентичність в англomовному постмодерністському дискурсі: соціoкультурний та лінгвопоетичний аспекти (на матеріалі наукових, публіцистичних та художніх текстів) : автореф. дис. ... д-ра. філол. наук. Одеса, 2018. 32 с.

25. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики : посібник. Київ: Києво-Могилянська академія, 2010. 242 с.

26. Масенко Л. Т. Конфлікт мов та ідентичностей у пострадянській Україні. Київ: Видавництво «Кліо», 2020. 176 с.

27. На сторожі слова : збірник наукових праць на пошану професора Василя Грещука / відп. ред. Віталій Кононенко. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. 415 с.

28. Нещименко Г. П. Словообразование существительных женского рода со значением лица в современном чешском языке : автореф. дис... канд. філол. наук. Москва, 1961. 19 с.

29. Нещименко Г. П. Существительные женского рода со значением лица в чешском и русском языке: тенденции развития. *Язык. Сознание. Коммуникация* : сборник научных статей. Москва : Издательство «Макс Прес». Вып. 38. С. 10–25.

30. Паўленка М. А. Нарысы па беларускаму словаўтварэнню. Жаночыя асабовыя намінацыі ў старабеларускай мове. Мінск : Выдавецтва БДУ, 1978. 135 с.

31. Півторак Г. П. Історико-лінгвістична славістика : вибрані праці / відп. ред. В. Г. Скляренко. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2015. 512 с.

32. Протченко И. Ф. Лексика и словообразование русского языка советской эпохи. Социолингвистический аспект. Москва: Издательство «Наука», 1985. 352 с.

33. Протченко И. Ф. Образование и употребление имен существительных женского рода – названий лиц в современном русском языке. *Статьи и исследования по русскому языку. Ученые записки Московского государственного педагогического института*. Москва, 1960. Т. 158. С. 41–138.

34. Соколова С. О. Актуальні проблеми сучасної української соціолінгвістики *Українська мова*. 2019. № 1. С. 36–44.

35. Соколова С., Залізняк Г. Особливості сучасної мовної ситуації України у дзеркалі соціології та соціолінгвістики *Українська мова*. 2018. № 2. С. 3–19.

36. Ставицька Л. О. Гендер: Мова. Свідомість. Комунікація. Київ: Видавництво ТОВ «КММ», 2015. 440 с.

37. Сукаленко Т. Метафоричне вираження концепту ЖІНКА в українській мові : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 240 с.

38. Тараненко О. О. Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 248 с.

39. Тараненко О. О. Андроцентризм у системі мовних координат і сучасний гендерний рух : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 112 с.

40. Тараненко О. О. Формування нової системи соціальних цінностей і пріоритетів українського суспільства (на матеріалах української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст.). *Мовознавство*. 2014. № 5. С. 14–34.

41. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу / відп. ред. Г. П. Півторак. Київ: Видавництво «Спалах», 2004. 272 с.

42. Ткаченко О. Б. Українська мова: сьогодення й історична перспектива / наук. ред. Г. П. Півторак. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2014. 512 с.

43. Українки в історії: нові сторінки / відп. ред. В. Борисенко. Київ : Видавництво «Либідь», 2010. 264 с.; іл.

44. У пошуках гармонії мови : до 80-ліття від дня народження члена-кореспондента НАН України, доктора філол. наук, проф. Ніни Федорівни Клименко / упоряд. Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Ю. В. Романюк, А. О. Савенко. Київ: Видавничий дім Дмитра

Бураго, 2020. 448 с.

45. Янко-Триницкая Н. А. Наименование лиц женского пола существительными женского и мужского рода. *Развитие словообразования современного русского языка* / под ред. А. Е. Земской, Д. И. Шмелева. Москва : Издательство «Наука», 1966. С. 167–210.

46. Błaszowska H. Weibliche Personenbezeichnungen im Deutschen und Polnischen aus der Sicht der feministischen Sprachkritik. Dysertacje Wydziału Neofilologii UAM w Poznaniu 5. Poznań : Wydział Neofilologii UAM w Poznaniu, 2016. 296 s.

47. Bogucka M. Białogłowa w dawnej Polsce. Kobieta w społeczeństwie polskim XVI–XVIII wieku na tle porównawczym. Warszawa : Wydawnictwo Trio, 1998. 225 s.

48. Grochowska M., Wierzbicka A. Produktywne typy słowotwórcze nazw żeńskich we współczesnej polszczyźnie. *Acta Universitatis Lodzianae. Folia Linguistica*. Lodz : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2015. Nr. 49. S. 45–54.

49. Horecký J., Buzássyová K., Bosák J. Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny. Bratislava : «Veda», 1989. 430 s.

50. Hrycak A. Foundation Feminism and the Articulation of Hybrid Feminisms in Post-Socialist Ukraine. *East European Politics and Societies. The American Council of Learned Societies*. 2006. Vol. 20(1). pp. 69–100.

51. Jadacka H. Kultura języka polskiego: fleksja, słowotwórstwo, składnia, Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 2006. 256 s.

52. Janicka A. Postępowy tradycjonalista. Zygmunta Glogera obraz kobiety XVIII i XIX wieku. *Київські полоністичні студії* / наук. ред. та упоряд. Р. Радішевський. Т. XXVI. Київ : ТОВ «ДІА», 2015. С. 218–230.

53. Karwatowska M., Szpyra-Kozłowska J. Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim, Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2010. 294 s.

54. Klemensiewicz Z. Historia języka polskiego. Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1980. 800 s.

55. Klemensiewicz Z. Tytuły i nazwy zawodowe kobiet w świetle teorii i praktyki. *Język Polski*. 1957. XXXVII. S. 101–119.

56. Kleszczowa K. Staropolskie kategorie słowotwórcze i ich perspektywiczna ewolucja. Ruchomniki. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1998. 186 s.

57. Kreja B. Słowotwórstwo nazw żeńskich we współczesnym języku polskim. *Język Polski*. 1964. XLIV. S. 129–140.

58. Kubiszyn-Mędrala Z. Żeńskie nazwy tytułów i zawodów w słownikach współczesnego języka polskiego. *LingVaria*. 2007. R. 2. Nr. 1. S. 31–40.

59. Łaziński M. O panach i paniach. Polskie rzeczowniki tytułowe i ich asymetria rodzajowo-płciowa. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. 360 s.

60. Redko Y. Feminitives in the Ukrainian Argot: Attempt of Complex Analysis. Bucharest : Editura Universitaria, 2016. 170 p.

61. Sajewicz M. Derywacja sufiksalna osobowych nazw subiektów w nadnarwiańskich gwarach białoruskich Białostoczczyzny. Deverbativa, deadiectiva. Lublin, 2002. 521 s.

62. Siatkowski J. Słowiańskie nazwy wykonawców zawodów w historii i dialektach. Warszawa : Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 2005. 378 s.

63. Słowotwórstwo / Nominacja. Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich / red. naukowy I. Ohnheiser. Opole, 2003. 541 s.

64. Waszakowa K. Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny. Warszawa : WUW, 2005.

65. Wiek kobiet w literaturze / red. J. Zacharska, M. Kochanowski. Białystok : Wydawnictwo Trans Humana, 2002. 391 s.

66. Wojtyła-Świerżowska M. Prasłowiańskie nomen agentis. PAN. Monografie Sławistyczne. 30. Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk : Wydawnictwo Polskiej akademii nauk, 1974. 161 s.

67. Woźniak E. Język a emancypacja, feminizm, gender. Rozprawy Komisji Językowej

Лексикографічні джерела

1. Годована М. П. Словник-довідник назв осіб за видом діяльності / за ред. Л. В. Туровської. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2009. 176 с.
2. Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові: словник: у 2 т. / відп. ред. В. Грешук. Івано-Франківськ: Видавництво «Місто НВ», 2019. Т. 1. 584 с.; 2020. Т. 2. 468 с.
3. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. Київ: Видавництво «Наукова думка», 1982. Т. 1: А–Г. 632 с.; 1985. Т. 2: Д–Копці. 572 с.; 1989. Т. 3: Кора–М. 552 с.; 2004. Т. 4: Н–П. 656 с.; 2006. Т. 5: Р–Т. 704 с.; 2012. Т. 6: У–Я. 568 с.
4. Жайворонок В. В. Антологія знаків української етнокультури: словник-довідник. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2018. 760 с.
5. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. Київ: Видавництво «Довіра», 2006. 703 с.
6. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник: науково-довідкове видання. Вінниця: Видавництво «Твори», 2020. 911 с.
7. Лемтюгова В. П. Українська-беларускі слоўнік / пад рэд. М. В. Бірылы, А. Я. Супруна. Мінск: Выдавецтва «Вышэйшая школа», 1980. 688 с.
8. Російсько-український словник / ред.: В. М. Ганцов, Г. К. Голоскевич, М. М. Грінченкова; гол. ред.: акад. А. Е. Кримський. 1924. Електронна версія російсько-українського словника / підготував О. Телемко. Київ, 2007. Режим доступу: [Krymskyi_Ahatanhel/Ros-ukr_akademichnyi_slovnuk.pdf](#).
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Видавництво «Довкілля-К», 2006. 716 с.
10. Словник новотворів української мови кінця ХХ – початку ХХІ століття / упоряд. Г. М. Віняр, Л. Г. Шпачук. Кривий Ріг, 2005. 158 с.
11. Словник української мови: у 20 т. / гол. наук. ред. В. М. Русанівський; НАН України, Український мовно-інформаційний фонд. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2010. Т. 1: А–Б. 912 с.; 2012. Т. 2: В–Відсріблитися. 976 с.; 2012. Т. 3: Відставання–Гуральня. 1120 с.; 2013. Т. 4: Д–Жучок. 1007 с.; 2014. Т. 5: З–Зв’янути. 992 с.; 2015. Т. 6: Згага–Кварта. 992 с.; 2016. Т. 7: Квартал–Кяхтинський. 912 с.; 2017. Т. 8: Л–Мішурний. 992 с.; 2018. Т. 9: Міщанин–Настукувати. 912 с.
12. Словотворчість незалежної України. 2012 – 2016: словник / укладачі: А. Нелюба, Є. Редько; заг. ред. А. Нелюби. Харків, 2017. 460 с.
13. Ставицька Л. Українська мова без табу: словник нецензурної лексики та її відповідників. Київ: Видавництво «Критика», 2008. 456 с.
14. Ставицька Л. Український жаргон: словник: близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень. Київ: Видавництво «Критика», 2005. 496 с.
15. Українська мова: енциклопедія / ред. кол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.; Національна академія наук України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Інститут української мови НАН України. Видання третє, зі змінами і доповненнями. Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2007. 856 с.
16. Українсько-російський словник. Видання друге, виправлене і доповнене / укладачі: Г. П. Їжакевич, В. М. Калюжна, О. Л. Паламарчук та ін.; відп. ред.: Л. Г. Скрипник, Т. К. Черторизька. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2004. 1008 с.
17. Хобзей Н. Гуцульська міфологія: етнолінгвістичний словник / відп. ред.: П. Гриценко. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2002. 216 с.